

Floraen på kyst og strandoverdrev ved Kystvejen, Kalundborg

Blomstrende Hedelyng. Kystvejen i baggrunden.

Carsten Clausen og Hans Guldager Christiansen
August 2016

Indledning

I Kalundborg mellem fjorden og Kystvejen ligger et godt naturområde, som vi har undersøgt fra 2014 til 2016. Området strækker sig fra kysten op til Kystvejen, fra Gisselørevej i øst til Solitudevej i vest. Kyst og strandoverdrev ligger i byområdet og benyttes af mange mennesker hver eneste dag. Imidlertid kender vi ikke til materiale, som beskæftiger sig med områdets flora, og det er der ellers god grund til. Her findes nemlig en enkelt meget sjælden og flere ret sjældne planter samt et ganske stort antal planter, som indikerer en god naturkvalitet. Det handler denne rapport bl.a. om.

Landskabet

Området fra Gisselørevej og til Solitudevej er ca. 1,5 km langt. Det er bredest ved Gisselørevej, ca. 150 m og smallest ud for Solitudevej, se kortet herunder.

Kort og matrikelstyrelsens kort over arealet ved Kystvejen. Kortet er fra ca. 1993.

Strandbredden er dækket med rullesten, og der er kun ganske små steder med egentlig sand- eller grusstrand. Kysten er sikret med talrige hølde, som ligger på tværs af kysten med 30-40 m's mellemrum. På selve strandbredden kan der ikke gro så mange planter i det grovkornede materiale, men Strandbede og Strandkål findes i meget stort tal langs hele kysten. Helt mod vest ses få eksemplarer af Strand-Mandstro, se foto næste side.

Rullestenene ligger op ad strandbredden. Hist og her ligger der tang og ålegræs mellem og under rullestenene, hvilket giver bedre vækstbetingelser for planter. Her finder man bl.a. Alm. Strand-Kamille, Alm. Marehalm, Vild Gulerod, Kruset Skræppe og Strand-Mælde.

Strand-Mandstro.

De lave ophobninger af rullesten bevokses ofte af flere og flere plantearter. Hvor vegetationen bliver helt sammenhængende, begynder det egentlige strandoverdrev. Her findes ganske mange arter, og flere af dem indikerer god naturkvalitet, se afsnit om positiv-arter side 3-4.

Hvor strandoverdrevet er bredest, slås det af Kalundborg kommune. I 2015 blev vegetationen slået fra Gisselørevej og ca. 300 m mod vest, indtil en lav "hæk" af Rynket Rose markerer grænsen mellem slået og ikke-slået strandoverdrev, ud for Kystvejen 18. Vest herfor var vegetationen mere langhåret i 2015, og i 2016 blev der også her slået græs. Der slås også en varierende bræmme langs Kystvejen. Den mere langhårede vegetation rummer nok færre arter, men der er særdeles spændende planter her, f.eks. den ret sjældne Segl-Sneglebælg og den meget sjældne og rødlistede Skrænt-Star.

Langs Kystvejen findes der flere P-pladser afgrænset af grøfter og volde samt hække af Rynket Rose. På selve P-pladserne slides vegetationen grundigt, hvilket giver mulighed for andre arter, og jordvoldene og grøfterne omkring P-pladserne er levesteder for en del arter, som er typiske for rodet og velgødet jord. Også rundt om badehytterne er der specielle miljøer, hvor andre planter kan vokse.

Floraen på Kystvejens strand og strandoverdrev

Vi har fundet i alt 262 forskellige urteagtige planter og 41 træer og buske på det undersøgte areal. Herunder nævner vi de rødlistede og sjældne arter samt arter, der er regnet for gode og karakteristiske for naturtyperne. Nogle af de mest interessante arter omtaler vi nærmere. Bagerst i rapporten er der en liste over alle de arter, vi har noteret fra området.

Nationalt rødlistede

Skrænt-Star er en meget sjælden art i Danmark. Ifølge den nyligt afsluttede Atlas Flora Danica-undersøgelse blev den kun fundet i NV-Sjælland og på Bornholm (Hartvig 2015). På den danske rødliste angives den som sårbar(VU).

Ved Kystvejen vokser den i mængde på strandoverdrevet ud for Kystvejen nr. 20. Desuden ses den også tæt på kysten helt mod øst på arealet og på partier øst for badehusene. Skrænt-Star er ikke sjælden lige her på egnen, idet der er store mængder af den på Gisseløre og længere ude på Røsnæs ved Golfbanen og Klintegården (Christiansen m.fl. 2009). Men i kraft af dens sjældenhed i Danmark i øvrigt, kan vi glæde os over at have fundet endnu en stor forekomst af planten her i dens kerneområde. Da Skrænt-Star er en nordvestsjællandsspecialitet, er den klassificeret som både en regional ansvars-art og en sårbar art i Vestsjælland VU(A), i Leth, (2006).

Skrænt-Star, en lidt iøjnefaldende plante, men ikke desto mindre en meget sjælden og rødlistet art. Foto: Ole Agerbæk.

Regionalt rødlistede

Skrænt-Star, se ovenfor.

Stinkende Krageklo.

Stinkende Krageklo ligner Mark-Krageklo, som også findes på strandoverdrevet, men den adskiller sig fra Mark-Krageklo ved en mere opret og tornløs stængel, som er langhåret og kirtelhåret. Den har en stærk lugt af gedebuk. Blomsterne sidder parvis og danner tilsammen en tæt klase (Mossberg og Stenberg 2007). Vi har gennem 2015 og 2016 set meget på de to Krageklo-arter og er nu ”sikre”

på, at de begge findes der. De to arter regnes for underarter af arten *Ononis spinosa*, så der kan sagtens være overgangsformer mellem de to underarter.

Stinkende Krageklo er gået meget tilbage især på Sjælland siden 1930'erne og er slet ikke fundet i Odsherred, Kalundborg og Slagelse kommuner siden 1982 (Hartvig 2015). Leth (2006) vurderer den som ”regionalt truet” (CR).

Positiv-arter

”Positiv-arter” er arter, som er knyttet til beskyttede eller typiske naturtyper. Positiv-arter indikerer naturkvalitet (Leth, 2006). Herunder står alle de positiv-arter, vi har fundet på det undersøgte område.

Positiv-arter	Kategori
Alm. Hvene	AP
Alm. Knopurt	AP
Alm. Pimpinelle	AP
Alm. Strand-Kamille	HP
Alm. Strandmalurt	AP
Bakke-Nellike	HP
Bidende Stenurt	HP
Bredbladet Timian	HP
Dansk Arum	SP
Dansk Kokleare	HP
Dunet Vejbred	AP
Fåre-Svingel	AP
Harekløver	HP
Harril	AP
Hedelyng	HP
Håret Høgeurt	AP
Klit-Stedmoderblomst	UP

Knold-Ranunkel	AP
Kornet Stenbræk	AP
Mark-Bynke	AP
Mark-Frytle	AP
Mark-Hindeknæ	HP
Mark-Krageklo	AP
River	HP
Sand-Løg	AP
Sand-Star	AP
Segl-Sneglebælg	HP
Stor Knopurt	AP
Strand-Kvik	AP
Strand-Kål	AP
Strand-Mandstro	HP
Tidlig Dværgbunke	AP
Udspærret Dværgbunke	UP
Vellugtende Gulaks	AP

Tabel 1. Positiv-arter fra strand og strandoverdrev ved Kystvejen.

SP: Sjælden positiv-art

UP: Ualmindelig positiv-art

HP: Hist og her positiv-art

AP: Almindelig positiv-art

At der findes mindst 34 positiv-arter på det undersøgte område viser, at naturtilstanden er god. Ligeledes er vokshatte (svampe) indikatorer for god naturtilstand, så fundet af Gul Vokshat peger i samme retning.

Omtale af nogle udvalgte arter

Strand-Gulerod (se bagsiden).

Strand-Gulerod (*Daucus carota* subsp. *gunnifer*) er en underart af Alm. Gulerod (*Daucus carota* subsp. *carota*). Strand-Gulerod er en lav, robust plante med talrige opstigende, markant stivhårede stængler. Bladene er temmelig tykke og noget kødede, grå til mørkegrønne og let skinnende på oversiden. Skærmgrenene er stift udadrettede og kun svagt indadkrummede ved frugtmodning. (Faurholdt og Hinke 2006).

Underarten er først erkendt i 1917, og nu findes den ret sjældent ved kysterne af det sydvestlige Kattegat og Storebælt samt på Peberholm (Hartvig 2015). Nu er den altså også fundet i det indre af Kalundborg Fjord. Vi sendte et eksemplar ind til Henrik Ærenlund Pedersen på Botanisk Museum ("Natural History Museum of Denmark"), og han svarede i mail, at "Den formodede Strand-Gulerod kan der næppe være tvivl om - ..."

Strand-Bede vokser som nævnt i stor mængde på stranden, og de enkelte eksemplarer kan blive meget store. Strand-Bede er stamform til adskillige kulturplanter som Sukkerroe, Fodersukkerroe, Runkelroe og Rødbede. Sjovt nok fandt vi et rødbedefarvet eksemplar ud for nr. 40, se foto.

Strand-Bede, to grønne og et rødt eksemplar. Strand-Bede er stamfader til Rødbede.

De mange kulturformer af Strand-Bede er resultat af et forædlingsarbejde, der menes at gå henved 3000 år tilbage. Oprindeligt dyrkede man dem for bladene og rodens skyld. Det er først i løbet af de sidste to hundrede år, at beder har opnået betydning som kreaturfoderplanter (Foder-Bede) sukkerplanter (Sukkerroer) (Skytte Christiansen, 1970).

Oprindeligt stammer Strand-Bede fra Persien og Middelhavslandene. Den fandtes for første gang i Danmark i begyndelsen af 1800-tallet. Nu findes den hist og her på stenede strandbredder i Storebæltsregionen (Frederiksen, 2006). Her i Kalundborg kommune er den meget almindelig.

Strand-Kål er den anden af de store planter på strandbredden. Også den kan spises, da de unge blade kan anvendes som grøntsag.

Andre kulturplanter

Kalundborg er kendt for at være meget rig på gamle kulturplanter. Nogle er ualmindelige, og her har vi fundet Farve-Reseda (farveplante), Læge-Hundetunge (lægeplante), Læge-Jordrøg (lægeplante), Opium-Valmue (lægeplante, se bagsiden) og Pigæble (læge- og giftplante).

Andre er almindeligt forekommende, men gamle kulturplanter er det. De har alle en dokumenteret brug i middelalderen og senere: Alm. Katost, Kost-Fuglemælk, Marts-Viol, Nikkende Fuglemælk, Rundbladet Katost, Rundbladet Mynte, Rød Tandbæger, Skov-Løg, Skvalderkål, Svaleurt, Tårnurt og Uldbladet Kongelys.

Haveplanter

Der er en konstant strøm af haveplanter, som i kortere og længere tid spreder sig ud på naturarealerne fra de nærliggende haver, bl.a.: Alm. Erantis, Alm. Klokkeskilla, Alm. Perlehyacint, Alm. Snepryd, Alm. Stokrose, Brun Daglilje, Dværg-Påskelilje, Judaspenge, Pinselilje, Påskelilje, Russisk Skilla, Spansk Skilla og Vintergæk.

Note

I rapporten her følger vi navnene fra Den Nye Nordiske Flora (Mossberg og Stenberg, 2005 og 2007).

Evt. henvendelse vedrørende denne rapport: carstenbclausen@hotmail.dk

Litteratur

Christiansen, Hans Guldager, Birger Prehn og Ole Agerbæk 2009: Floraen på Røsnæs og Asnæs' sydvendte skrænter. - Kalundborg Kommune.

Den danske rødliste 2010: <http://redlist.dmu.dk>

Fauerholdt, Niels og Hans Hinke 2006: Hold øje med Strand-Gulerod. - URT 1, 2006 p: 24-25.

Frederiksen, Signe; Finn N. Rasmussen og Ole Seberg 2006: Dansk Flora. - Gyldendal.

Hartvig, Per 2015: Atlas Flora Danica. - Gyldendal.

Leth P 2006: Status for Vestsjællands Flora 2006 – en kommenteret regional rødliste og positivliste. - Dansk Botanisk Forenings hjemmeside (www.botaniskforening.dk).

Mossberg B & L Stenberg 2005 og 2007: Den Nye Nordiske Flora. - Gyldendal. På dansk ved Jon Feilberg.

Skytte Christiansen, Mogens og Henning Anthon 1970: Danmarks vilde planter. - Politikens Forlag.

Samlet floraliste fra Kystvejen, Kalundborg

Aften-Pragtstjerne	Alm. Stedmoderblomst	Foder-Vikke
Aften-Pragtstjerne x Dag-Pragtstjerne, hybrid	Alm. Stokrose	Følfod
Ager-Kål	Alm. Strand-Kamille	Fåre-Svingel
Ager-Sennep	Alm. Strandmalurt	Gaffel-Vortemælk
Ager-Snerle	Alm. Svinemælk	Glat Dueurt
Ager-Stedmoderblomst	Alm. Syre	Glat Svinemælk
Ager-Svinemælk	Alm. Sæbeurt	Glat Vejbred
Ager-Tidsel	Alm. Sølv-Potentil	Gold Byg
Ager-Vejbred	Alm. Torskemund	Gold Hejre
Alm. Brandbæger	Alm. Vej-Pileurt	Græsbladet Fladstjerne
Alm. Blæresmælde	Alm. Vindaks	Grøn Høgeskæg
Alm. Erantis	Alm. Vorterod	Gråbynke
Alm. Firling	Bakke-Forglemmigej	Gul Evighedsblomst
Alm. Fuglegræs	Bakke-Nellike	Gul Kløver
Alm. Gederams	Bakke-Svingel	Gul Snerre
Alm. Guldstjerne	Bidende Stenurt	Harekløver
Alm. Gærde-Valmue	Blank Ærenpris	Haril
Alm. Gåsemad	Bleg Fuglegræs	Hedelyng
Alm. Gåsepotentil	Bleggul Snerre	Hjortetrøst
Alm. Hanekro	Bleg Pileurt	Horse-Tidsel
Alm. Haremad	Blød Hejre	Humle-Sneglebælg
Alm. Hejrenæb	Blød Storkenæb	Hvidkløver
Alm. Hulsøv	Blåhat	Hvidmelet Gåsefod
Alm. Hundegræs	Bredbladet Timian	Hvid Okseøje
Alm. Hvene	Brun Daglilje	Hvid Snerre
Alm. Hønsetarm	Bugtet Kløver	Hvid Stenkløver
Alm. Katost	Burre-Snerre	Hyrdetaske
Alm. Klokkeskilla	Cikorie	Høj Sølv-Potentil
Alm. Knopurt	Dansk Arum	Høst-Borst
Alm. Kvik	Dansk Kokleare	Håret Høgeurt
Alm. Kongepen	Draphavre	Judaspeng
Alm. Kællingetand	Dunet Vejbred	Kanadisk Bakkestjerne
Alm. Mangeløv	Dusk-Syre	Klit-Stedmoderblomst
Alm. Marehalm	Dværg-Påskelilje	Klæbrig Brandbæger
Alm. Markarve	Døvnælde	Kløvplade
Alm. Pastinak	Eng-Gedeskæg	Knold-Ranunkel
Alm. Pengeurt	Eng-Rapgræs	Knold-Rottehale
Alm. Perlehyasint	Eng-Rævehale	Kornblomst
Alm. Pimpinelle	Enårig-Rapgræs	Kornet Stenbræk
Alm. Rajgræs	Farve-Reseda	Korn-Valmue
Alm. Rapgræs	Feber-Nellikerod	Korsknap
Alm. Rejnfan	Femhannet Hønsetarm	Kost-Fuglemælk
Alm. Rundbælg	Femtunge	Krat-Ærenpris
Alm. Rødknæ	Finbladet Rødknæ	Krokus sp.
Alm. Røllike	Finbladet Vejsennep	Kruset Skræppe
Alm. Sankthansurt	Fin Kløver	Kruset Tidsel
Alm. Slangehoved	Filtet Hønsetarm	Krybende Potentil
Alm. Snepryd	Fliget Vejbred	Kæmpe Bjørneklo
Alm. Sodaurt	Fløjlgræs	Kær-Galtetand
Alm. Spergel	Foder-Kulsukker	Kølle-Valmue
	Foder-Lucerne	Lancet-Vejbred

Lav Ranunkel
 Liden Klokke
 Liden Storkenæb
 Liden Torskemund
 Lugtløs Kamille
 Læge-Hundetunge
 Læge-Jordrøg
 Læge-Kokleare
 Læge-Oksetunge
 Løgkarse
 Mark-Bynke
 Mark-Frytle
 Mark-Hindeknæ
 Mark-Krageklo
 Mark-Stenkløver
 Mark-Tusindgylden
 Mark-Ærenpris
 Marts-Viol
 Morgenfrue
 Mursennep
 Musevikke
 Mælkebøtte sp.
 Nat-Limurt
 Nikkende Fuglemælk
 Opium-Valmue
 Opret Hønsetarm
 Pigæble
 Pinselilje
 Prikbladet Perikon
 Purløg
 Pyrenæisk Storkenæb
 Påskelilje sp.
 Rank Vejsennep
 Rank Vinterkarse
 Raps
 River
 Rundbladet Katost
 Rundbladet Mynte
 Russisk Skilla
 Ru Svinemælk
 Rød Arve
 Rødkløver
 Rød Sankthansurt
 Rød Tandbæger
 Rød Tvetand, og hvid
 Sand-Hanekro
 Sand-Lucerne
 Sand-Løg
 Sand-Star
 Segl-Sneglebælg
 Sildig Gyldenris
 Skive-Kamille
 Skov-Løg
 Skrænt-Star
 Skvalderkål
 Skærm-Vortemælk
 Smalbladet Vej-Pileurt
 Smalbladet Vikke
 Småkronet Gedeskæg
 Snerle-Pileurt
 Solsikke
 Sort Natskygge

Spansk Klokkeskilla
 Stakløs Hejre
 Stinkende Krageklo
 Stinkende Storkenæb
 Storblomstret Hønsetarm
 Stor Knopurt
 Storkronet Ærenpris
 Stor Nælde
 Strand-Arve
 Strand-Bede, også rød
 Strand-Engelskræs
 Strand-Gulerod
 Strandgåsefod
 Strand-Kvik
 Strandkål
 Strand-Mandstro
 Strand-Mælde
 Strand- Vejbred
 Stribet Kløver
 Sump-Evighedsblomst
 Svaleurt
 Svine-Mælde
 Tagrør
 Tandfri Vårsalat
 Tidlig Dværgbunke
 Tofrøet Vikke
 Tornet Salat
 Toårig Natlys
 Tulipan sp.
 Tusindfryd
 Tykbladet Mælde
 Tårnurt
 Udspærret Annelgræs
 Udspærret Dværgbunke
 Udspærret Vinterkarse
 Uldbladet Kongelys
 Ungarnsk Vejsennep
 Vedbend-Ærenpris
 Vej-Engelskræs
 Vellugtende Gulaks
 Vintergæk
 Vild Gulerod
 Vild Kørvel
 Vild Løg
 Vår-Brandbæger
 Vår-Gæslingeblomst
 Vår-Vikke
 Østersø-Strandsennep

Træer/Buske

Ahorn
 Alm. Benved
 Alm. Gedeblad
 Alm. Hvidtjørn
 Alm. Hyl
 Alm. Liguster
 Alm. Røn
 Alm. Skovranke
 Alm. Snebær
 Alm. Vedbend
 Ask
 Blød Filt-Rose

Brombær sp.
 Bukketorn
 Buklet Dværgmispel
 Dunet Gedeblad
 Dværg-Mispel sp.
 Engriflet Tjørn
 Fjeld-Ribs
 Fuglekirsebær
 Glansbladet Rose
 Glat Hunde-Rose
 Havtorn
 Irsk Vedbend
 Kinesisk Dværgmispel
 Korbær
 Kristtorn
 Mirabel
 Navr
 Rynket Rose
 - hvid, "Alba"
 - fyldt, "Hansa"
 Selje-Røn
 Skov-Elm
 Skovranke
 Spansk Hybenrose
 Stilk-Eg
 Tatarisk Gedeblad
 Valnød
 Vorte-Birk
 Østrisk Fyr

Svampe

Elledans-Bruskhat
 Gul Vokshat
 Judasøre
 Mark-Champignon
 Pære-Støvbold

Sommerfugle

Admiral
 Blåfugl sp.
 Dagpåfugleøje
 Engrandøje
 Gammaugle
 Græsråndøje
 Grønåret Kålsommerfugl
 Lille Ildfugl
 Nældens Takvinge
 Stor Kålsommerfugl
 Tidselsommerfugl
 Pimpinellekøllesværmer

Opium-Valmue

Strand-Gulerod